

FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM
(femte avdelningen i utökad sammansättning)
den 11 februari 1999 *

I mål T-86/96,

Arbeitsgemeinschaft Deutscher Luftfahrt-Unternehmen, en sammanslutning bildad enligt tysk rätt, Bonn, bestående av följande medlemmar:

- **Aero Lloyd Flugreisen GmbH & Co. Luftverkehrs-KG**, bolag bildat enligt tysk rätt, Oberursel (Tyskland),
- **Air Berlin GmbH & Co. Luftverkehrs KG**, bolag bildat enligt tysk rätt, Berlin,
- **Condor Flugdienst GmbH**, bolag bildat enligt tysk rätt, Kelsterbach (Tyskland),
- **Germania Fluggesellschaft mbH**, bolag bildat enligt tysk rätt, Berlin,
- **Hapag-Lloyd Fluggesellschaft mbH**, bolag bildat enligt tysk rätt, Langenhagen (Tyskland),
- **LTU Lufttransport Unternehmen GmbH & Co. KG**, bolag bildat enligt tysk rätt, Düsseldorf (Tyskland),

* Rättegångspråk: tyska.

och

Hapag-Lloyd Fluggesellschaft mbH, bolag bildat enligt tysk rätt, Langenhagen, som för talan i eget namn,

företrädda av advokaten Gerrit Schohe, Hamburg, delgivningsadress: advokatbyrån Marc Baden, 34 b, rue Philippe II, Luxemburg,

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av Anders Jessen och Paul Nemitz, båda vid rättstjänsten, i egenskap av ombud, biträdda av advokaterna Hans-Jürgen Rabe, Hamburg och Bryssel, och Georg M. Berrisch, Hamburg och Bryssel, delgivningsadress: rättstjänsten, Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg, Luxemburg,

svarande,

angående en talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut 96/369/EG av den 13 mars 1996 om skattemässigt stöd i fråga om avskrivning till förmån för tyska lufttrafikföretag (EGT L 146, s. 42),

meddelar

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS FÖRSTAINSTANSRÄTT
(femte avdelningen i utökad sammansättning)

sammansatt av ordföranden J. D. Cooke, samt domarna R. García-Valdecasas, P. Lindh, J. Pirrung och M. Vilaras,

justitiesekreterare: byrådirektören J. Palacio González,

med hänsyn till det skriftliga förfarandet och efter det muntliga förfarandet den 29 oktober 1998,

följande

Dom

- 1 År 1965 införde Förbundsrepubliken Tyskland 82f § i Einkommensteuer-Durchführungsverordnung (tillämpningsförfordning om inkomstbeskattning, nedan kallad EStDV) i sin skattelagstiftning. Genom denna föreskrift infördes för en viss period ett system för särskild avskrivning av anskaffningskostnaden för vissa kategorier av handels- och fiskefartyg samt luftfartyg.

- 2 Med stöd av detta system hade företag som förvärvade ett nytt luftfartyg möjlighet att under året efter förvärvet och de därpå följande fyra åren företa en särskild avskrivning på högst 30 procent av den totala anskaffningskostnaden. Detta särskilda avskrivningsbelopp kunde fördelas fritt över de fem första åren. Efter utgången av denna period måste återstoden av anskaffningskostnaden avskrivas lineärt. Föreskriften omfattade sådana luftfartyg som var registrerade i Tyskland och som brukades för internationella transporter av gods eller passagerare eller för andra kommersiella ändamål i utlandet.

- 3 År 1986 förlängde de tyska myndigheterna giltighetstiden för 82f § i EStDV till den 31 december 1994.

- 4 Den 21 april 1993 informerade kommissionen med stöd av artikel 93.1 i EG-fördraget den tyska regeringen om att avskrivningssystemet utgjorde ett faktiskt stöd som var oförenligt med föreskrifterna i artikel 92 i fördraget (EGT C 289, s. 2). Kommissionen föreslog att den tyska regeringen skulle upphäva systemet inom den civila luftfartssektorn senast den 1 januari 1994. Ärendet registrerades under nummer E 4/93.

- 5 Genom skrivelse av den 8 september 1993 informerade den tyska regeringen kommissionen om att den hade för avsikt att förlänga giltighetstiden för 82f § i EStVD från och med den 1 januari 1995 till och med den 31 december 1999. Förlängningen genomfördes den 13 september 1993 genom Standortsicherungsgesetz (lag om förbättrande av de skattemässiga villkoren för att Tyskland, inom ramen för den inre europeiska marknaden, skall förbli ett land för företagsetablering, *Bundesgesetzblatt* I, s. 1569). Ett uttryckligt villkor för att förlängningen skulle träda i kraft var dock att kommissionen dessförinnan hade godkänt densamma (20 § andra stycket i Standortsicherungsgesetz).

- 6 Kommissionen ansåg att den tyska regeringens skrivelse av den 8 september 1993 utgjorde en underrättelse om ett nytt stöd enligt artikel 93.3 i fördraget och registrerade denna under nummer N 640/93.

- 7 Den 8 september 1993 beslutade kommissionen att inleda det i artikel 93.2 i fördraget föreskrivna förfarandet beträffande de två ärendena E 4/93 och N 640/93. Genom ett meddelande som offentliggjordes i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* av den 19 januari 1994 anmodade kommissionen formellt de andra medlemsstaterna och berörda tredje män att inkomma med yttrande avseende de ifrågavarande åtgärderna (EGT C 16, s. 3).
- 8 Den 29 november 1995 antog kommissionen beslut K (95) 3319 slutlig om skattemässigt stöd i fråga om avskrivning till förmån för tyska företag (nedan kallat beslut K 3319). Det huvudsakliga innehållet i detta beslut var att Tyskland förbjöds att förlänga giltighetstiden för 82f § i EStDV från den 1 januari 1995 till den 31 december 1999.
- 9 Genom ansökan, som inkom till förstainstansrättens kansli den 28 februari 1996, väckte sökandena talan om ogiltigförklaring av beslut C 3319.
- 10 Den 13 mars 1996 antog kommissionen beslut 96/369/EG om skattemässigt stöd i fråga om avskrivning till förmån för tyska lufttrafikföretag (EGT L 146, s. 42, nedan kallat det ifrågasatta beslutet).
- 11 I det sista övervägandet i ingressen till detta beslut anges att

”beslut [K 3319] ... bör återkallas, eftersom den tyska versionen av beslutet, som i grunden var identisk med denna version, innehöll många sakfel”.

12 Det ifrågasatta beslutet har följande ordalydelse:

"Artikel 1

Den förlängning från och med den 1 januari 1995 till och med den 31 december 1999 av bestämmelserna i § 82f i den tyska skatteförordningen, [EStDV], genom vilken ett system för särskild avskrivning till förmån för luftfartyg inrättas, utgör ett statligt stöd som är oförenligt med den gemensamma marknaden i enlighet med artikel 92 i Romfördraget och artikel 61 i EES-avtalet.

Artikel 2

Tyskland anmodas att från och med den 1 januari 1995 dra tillbaka den stödåtgärd som avses i artikel 1 ovan.

...

Artikel 4

Förfarandet avslutas i fråga om de bestämmelser i den tyska skattelagstiftningen som gällt till och med den 31 december 1994 och som avses i artikel 1 ovan.

Artikel 5

... beslut [K 3319] återkallas.

Artikel 6

Detta beslut riktar sig till Förbundsrepubliken Tyskland.”

- 13 I beslut av den 14 mars 1997 i mål T-25/96, Arbeitsgemeinschaft Deutscher Luftfahrt-Unternehmen och Hapag-Lloyd mot kommissionen (REG 1997, s. II-363) uttalade förstainstansrätten att det till följd av att det ifrågasatta beslutet antagits inte längre fanns något föremål för talan och att det inte längre fanns anledning att döma i målet.

Förfarandet och parternas yrkande

- 14 Genom ansökan, som inkom den 31 maj 1996, har sökandena väckt förevarande talan.
- 15 Genom särskild handling, som inkom den 16 september 1996, har kommissionen framställt invändning om rättegångshinder enligt artikel 114 i rättegångsreglerna. Sökandena har inkommit med yttrande avseende denna invändning den 15 november 1996.

- 16 Genom beslut av den 8 juli 1997 förordnade rätten att avgörandet avseende denna invändning skulle anstå till den slutliga domen.
- 17 Genom särskild handling, som inkom den 10 december 1997, framställde sökandena yrkande om interimistiska åtgärder. Detta yrkande ogillades genom beslut av ordföranden på förstainstansrättens fjärde avdelning i utökad sammansättning av den 2 april 1998 i mål T-86/96 R, Arbeitsgemeinschaft Deutscher Luftfahrt-Unternehmen och Hapag-Lloyd mot kommissionen (REG 1997, s. II-641).
- 18 På grundval av referentens rapport beslutade förstainstansrätten (femte avdelningen i utökad sammansättning) att inleda det muntliga förfarandet utan att vidta föregående åtgärder för bevisupptagning. Rätten anmodade dock parterna genom skrivelse av den 1 oktober 1998 att inkomma med vissa handlingar och att besvara vissa frågor. Sökandena och kommissionen efterkom denna anmodan inom den utsatta tiden.
- 19 Parterna utvecklade sin talan och svarade på förstainstansrättens frågor vid offentligt sammanträde den 29 oktober 1998.
- 20 Sökandena har yrkat att förstainstansrätten skall
- ta upp talan till sakprövning,
 - ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet i den mån som det avser förlängningen av giltighetstiden för 82f § i EStDV från den 1 januari 1995 till och med den 31 december 1999,
 - förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

21 Kommissionen har yrkat att förstainstansrätten skall

— avvisa talan,

— ogilla talan i sak,

— förplikta sökandena att ersätta rättegångskostnaderna.

Upptagande till sakprövning

Parternas argument

22 Kommissionen har gjort gällande att talan inte kan tas upp till sakprövning av det skälet att det ifrågasatta beslutet inte personligen berör sökandena i den mening som avses i artikel 173 fjärde stycket i fördraget.

23 Förstainstansrätten har nämligen i dom av den 5 juni 1996 i mål T-398/94, Kahn Scheepvaart mot kommissionen (REG 1996, s. II-477, punkt 39) uttalat att 82f § i EStDV utgjorde en skatterättslig bestämmelse med allmän räckvidd. Det ifrågasatta beslutet avser emellertid just denna bestämmelse. Följaktligen utgör det en åtgärd med allmän giltighet som i sig själv inte personligen kan beröra några andra personer än dess adressat, nämligen Tyskland.

- 24 Sökandena berörs, enligt kommissionen, heller inte av beslutet på grund av vissa egenskaper som är utmärkande för dem eller på grund av en faktisk situation som särskiljer dem i förhållande till alla andra personer (domstolens dom av den 15 juli 1963 i mål 25/62, Plaumann mot kommissionen, REG 1963, s. 197, 223; svensk specialutgåva, volym 1, s. 181, 185).
- 25 Enligt sökandena måste man skilja mellan sökandesammanslutningen Arbeitsgemeinschaft Deutscher Luftfahrt-Unternehmens (nedan kallad ADL) talerätt och sökandebolaget Hapag-Lloyd Fluggesellschaft mbH:s (nedan kallat HLF) talerätt.
- 26 Den omständigheten att det ifrågasatta beslutet utgör en åtgärd med allmän giltighet saknar betydelse när det gäller ADL. En talan som väcks av en sammanslutning rörande statligt stöd kan tas upp till sakprövning enbart på grund av det förhållandet att dess ställning som kommissionens samtalspartner påverkas av det ifrågasatta beslutet (domstolens dom av den 2 februari 1988 i de förenade målen 67/85, 68/85 och 70/85, Van der Kooy m. fl. mot kommissionen, REG 1988, s. 219, svensk specialutgåva, volym 9, och av den 24 mars 1993 i mål C-313/90, CIRFS m. fl. mot kommissionen, REG 1993, s. I-1125, svensk specialutgåva, volym 14).
- 27 I det förevarande fallet bekräftas ADL:s ställning som samtalspartner av följande omständigheter:
- Dess funktion att företräda och försvara samtliga privata lufttrafikföretags intressen som är etablerade i Tyskland.
 - Dess egenskap av berörd part i den mening som avses i artikel 93.2 i fördraget enligt vilken kommissionen var skyldig att tillåta ADL att delta i det förfarande som avses i denna föreskrift (domstolens dom av den 19 maj 1993 i mål C-198/91, Cook mot kommissionen, REG 1993, s. I-2487, svensk specialutgåva, volym 14, och av den 15 juni 1993 i mål C-225/91, Matra mot kommissionen, REG 1993, s. I-3203, svensk specialutgåva, volym 14).

- Det förhållandet att ADL uttryckligen har erhållit fullmakt från sina medlemmar att tillvarata deras intressen i samband med nämnda förfarande och att ADL ansvarar inför dem när det gäller resultatet av förhandlingarna med kommissionen.

 - Dess aktiva deltagande i det ovannämnda förfarandet genom ingivande av skriftliga yttranden den 18 februari och den 19 mars 1994, ingivande av en sakkunnigrapport som utarbetades i mars 1994 av bolaget Price Waterhouse, dess deltagande i ett sammanträde den 30 mars 1995 om den provisoriska sakkunnigrapporten som utarbetades i februari 1995 av bolaget Jet Finance och upprätthållandet av informella kontakter med generaldirektoratet för transporter samt med den ledamot av kommissionen som ansvarar för transportfrågor.

 - Dess egenskap av privilegierad samtalspartner i förhållande till den tyska regeringen och, i synnerhet, i förhållande till transportministeriet. ADL har sålunda deltagit i flera sammanträden där den i närvaro av företrädare för flera olika behöriga förbundsministerier har agerat till förmån för en förlängning av giltighetstiden för 82f § i EStDV (se de handlingar som ingår i bilaga K 14 till yttrandena avseende invändningen om rättegångshinder).
- 28 Enligt sökandena spelar branschsammanlutningar en framträdande roll i samband med det förfarande som föreskrivs i artikel 93.2 i fördraget. Dessa är nämligen bättre skickade att framlägga branschens sak och intressen för kommissionen än dess medlemmar (generaladvokaten Sir Gordon Slynn's förslag till avgörande i de ovannämnda förenade målen Van der Kooy m. fl. mot kommissionen, s. 246). Då kommissionen efter avslutandet av detta förfarande antar ett betungande beslut måste följaktligen den framträdande roll som dessa sammanslutningar spelar kunna ta sig ett konkret uttryck i möjligheten att föra talan mot beslutet.
- 29 Av dessa omständigheter framgår att ADL:s ställning som kommissionens samtalspartner berörs av det ifrågasatta beslutet. Dess talan skall, enligt sökandena, därför tas upp till sakprövning.

- 30 Eftersom sökandena har väckt en och samma talan, är det enligt rättspraxis inte nödvändigt att undersöka om HLF har talerätt (domen i det ovannämnda målet CIRFS m. fl. mot kommissionen, punkt 31).
- 31 För det fall att förstainstansrätten skulle anse att ADL:s talan inte kan tas upp till sakprövning har sökandena i andra hand gjort gällande att HLF direkt och personligen berörs av det ifrågasatta beslutet.
- 32 HLF är direkt berört. Dels tillhör det de företag som gynnades av det i 82f § i EStDV föreskrivna systemet, vars förlängning förbjöds genom det ifrågasatta beslutet (domstolens dom av den 17 september 1980 i mål 730/79, Philip Morris mot kommissionen, REG 1980, s. 2671, punkt 5; svensk specialutgåva, volym 5, s. 303). Dels förfogar Tyskland inte över något som helst utrymme för skönsmässig bedömning vid genomförandet av detta beslut (generaladvokaten Verloren van Themaats förslag till avgörande i mål 11/82, Piraiki-Patraiki mot kommissionen, som avgjordes genom domstolens dom av den 17 januari 1985, REG 1985, s. 207, 216 och 217).
- 33 HLF är personligen berört. Även om det ifrågasatta beslutet utgör en åtgärd med allmän giltighet, befinner sig HLF i en situation som av fyra olika skäl särskiljer det i förhållande till alla andra personer (domen i det ovannämnda målet Plaumann mot kommissionen, s. 223, och domstolens dom av den 18 maj 1994 i mål C-309/89, Codorniu mot rådet, REG 1994, s. I-1853, punkt 19, svensk specialutgåva, volym 15).
- 34 För det första är 82f § i EStDV direkt tillämplig på HLF utan att det är nödvändigt att vidta några som helst tillämpningsåtgärder på det nationella planet. Möjligheten att utnyttja det särskilda avskrivningssystemet som föreskrivs i denna bestämmelse utgör således en direkt, ovillkorlig och individuell förmån för HLF. Det ifrågasatta beslutet hade emellertid den effekten att bolaget berövades denna förmån från och med den 1 januari 1995. Från bolagets synvinkel utgjorde beslutet därför en individuell åtgärd. I sin egenskap av mottagare av det stöd som förbjöds genom det ifrågasatta beslutet har HLF således rätt att väcka talan, även om beslutet riktas till Tyskland (domen i det ovannämnda målet Philip Morris mot kommissionen,

punkt 5, och domstolens dom av den 9 mars 1994 i mål C-188/92, TWD Textilwerke Deggendorf, REG 1994, s. I-833, punkt 14, svensk specialutgåva, volym 15).

- 35 För det andra åtnjuter HLF i sin egenskap av berörd part i den mening som avses i artikel 93.2 i fördraget processrättsliga garantier vilka ger bolaget rätt att delta i det förfarande som föreskrivs i denna bestämmelse och att yttra sig till kommissionen (domstolens dom av den 14 november 1984 i mål 323/82, Intermills mot kommissionen, REG 1984, s. 3809, punkt 16, svensk specialutgåva, volym 7, s. 685, domarna i de ovannämnda målen Cook mot kommissionen, punkt 24, och Matra mot kommissionen, punkt 18). Redan denna omständighet ger bolaget rätt att väcka talan för att få prövat om dels dess processrättsliga garantier har iakttagits, dels om gemenskapsrätten har åsidosatts genom det ifrågasatta beslutet (domstolens dom av 28 januari 1986 i mål 169/84, Cofaz m. fl. mot kommissionen, REG 1986, s. 391, punkt 23, svensk specialutgåva, volym 8, och beslut meddelade av förstainstansrättens ordförande av den 15 december 1992 i mål T-96/92 R, CCE de la Société Générale des Grandes Sources m. fl. mot kommissionen, REG 1992, s. II-2579, punkt 33, och av den 2 april 1993 i mål T-12/93 R, CCE Vittel och CE Pierval mot kommissionen, REG 1993, s. II-449, punkt 22). Det har således ingen betydelse om HLF har deltagit i det förfarande som föreskrivs i artikel 93.2 i fördraget eller inte (förstainstansrättens dom av den 27 april 1995 i mål T-96/92, CCE de la Société Générale des Grandes Sources m. fl. mot kommissionen, REG 1995, s. II-1213, punkt 36, av den 27 april 1995 i mål T-12/93, CCE de Vittel m. fl. mot kommissionen, REG 1995, s. II-1247, punkt 47, och av den 11 juli 1996 i de förenade målen T-528/93, T-542/93, T-543/93 och T-546/93, Métropole Télévision m. fl. mot kommissionen, REG 1996, s. II-649, punkt 62).
- 36 För det tredje har HLF under alla omständigheter deltagit i det förfarande som föreskrivs i artikel 93.2 i enlighet med de kriterier som uppställs i domen i det ovannämnda målet Cofaz m. fl. mot kommissionen (punkterna 24 och 25). Tillsammans med ADL har bolaget vid två tillfällen skriftligen yttrat sig till kommissionen, ingivit en sakkunnigrapport som utarbetats av bolaget Price Waterhouse och upprätthållit nära kontakter med kommissionens generaldirektorat (se punkt 27 ovan).
- 37 HLF kan på denna punkt inte klandras för att det inte har tagit initiativ till det klagomål som ledde till att förfarandet inleddes (domen i det ovannämnda målet Cofaz m. fl. mot kommissionen, punkterna 24 och 26). Såsom ett företag som gynnas av det i 82f § i EStDV föreskrivna systemet ingrep det nämligen till förmån

för en förlängning av denna bestämmelse och inte tvärtom. Det kan heller inte krävas att bolaget skall visa att dess ställning på marknaden väsentligen påverkades av det omtvistade beslutet (domen i det ovannämnda målet Cofaz m. fl. mot kommissionen, punkt 25). Detta kriterium är endast relevant när det gäller att bedöma om en talan som en konkurrent till det företag som gynnas av det omtvistade stödet väcker kan tas upp till sakprövning (generaladvokaten Verloren van Themaats förslag till avgörande i målet Cofaz m. fl. mot kommissionen, s. 406).

- 38 För det fjärde beror HLF:s rättsliga skydd helt och hållet på om förevarande talan kan tas upp till sakprövning. Såväl 82f § i EStDV som det ifrågasatta beslutet är nämligen direkt tillämpliga på bolaget. Då några ytterligare åtgärder inte behövs på nationell nivå, kan HLF inte väcka talan vid en tysk domstol och således uppnå en bedömning av giltigheten av den omtvistade bestämmelsen genom en begäran om förhandsavgörande till EG-domstolen enligt artikel 177 i fördraget (förstainstansrättens dom av den 22 oktober 1996 i mål T-330/94, Salt Union mot kommissionen, REG 1996, s. II-1475, punkt 39, och av den 7 november 1996 i mål T-298/94, Roquette Frères, REG 1996, s. II-1531, punkt 45).

Förstainstansrättens bedömning

- 39 Det skall först undersökas om HLF har talerätt och därefter om ADL har talerätt.

HLF:s talerätt

- 40 Enligt artikel 173 fjärde stycket i fördraget kan en fysisk eller juridisk person väcka talan mot beslut som är riktade till denna eller mot beslut som, även om det utfärdats i form av en förordning eller ett beslut riktat till en annan person, direkt och personligen berör den förstnämnda personen.

- 41 Frågan om den talan som väckts av HLF kan prövas i sak beror på huruvida det ifrågasatta beslutet som är riktat till Tyskland berör bolaget direkt och personligen.
- 42 Enligt en fast rättspraxis kan andra personer än de som ett beslut är riktat till göra anspråk på att vara personligen berörda, i den mening som avses i artikel 173 fjärde stycket i fördraget, endast om beslutet angår dem på grund av vissa egenskaper som är utmärkande för dem eller på grund av en faktisk situation som särskiljer dem i förhållande till alla andra personer och därigenom försätter dem i en ställning som motsvarar den som gäller för en person som ett beslut är riktat till (domen i det ovannämnda målet Plaumann mot kommissionen, s. 223, förstainstansrättens beslut av den 9 augusti 1995 i mål T-585/93, Greenpeace m. fl. mot kommissionen, REG 1995, s. II-2205, punkt 48, bekräftat genom domstolens dom av den 2 april 1998 i mål C-321/95 P, Greenpeace Council m. fl. mot kommissionen, REG 1998, s. I-1651, punkterna 27 och 28, och förstainstansrättens dom av den 13 december 1995 i de förenade målen T-481/93 och T-484/93, Exporteurs in Levende Varkens m. fl. mot kommissionen, REG 1995, s. II-2941, punkt 51, och domen i det ovannämnda målet Kahn Scheepvaart mot kommissionen, punkt 37).
- 43 I det förevarande målet kan det konstateras att det ifrågasatta beslutet genom att förbjuda förlängningen av giltighetstiden för 82f § i EStDV från och med den 1 januari 1995 till och med den 31 december 1999 påverkar alla fysiska eller juridiska personer som förvärvar ett nytt luftfartyg som är registrerat i Tyskland för internationella transporter av gods eller passagerare eller för andra kommersiella ändamål i utlandet. Bland dessa personer återfinns i synnerhet luftrafikföretagen, de aktörer som köper nya luftfartyg i syfte att bjuda ut dem för leasing samt företag som tillhandahåller individuella luftransporttjänster.
- 44 Vid sammanträdet anförde parterna dessutom att den särskilda avskrivningen i 82f § EStDV kunde utnyttjas av varje person som förvärvade en andel i en investeringsfond som är ägare till ett eller flera luftfartyg. Dessa personer påverkas också av det ifrågasatta beslutet.

- 45 Eftersom det ifrågasatta beslutet förbjuder förlängningen av skatterättsliga bestämmelser med en allmän räckvidd, ter sig detta beslut, även om det är riktat till en medlemsstat, i förhållande till dem som potentiellt gynnas av dessa bestämmelser, som en åtgärd med allmän giltighet som tillämpas på vissa situationer som bestäms objektivt och som medför rättsverkningar för en grupp personer som anges på ett allmänt och abstrakt sätt.
- 46 HLF kan följaktligen inte göra gällande att den förmån som det ifrågasatta beslutet fråntar bolaget är av individuell karaktär. Genom att förbjuda förlängningen av giltighetsperioden för 82f § EStDV träffar detta beslut HLF endast i dess egenskap av någon som potentiellt gynnas av det omtvistade avskrivningssystemet på samma sätt som varje annan aktör som faktiskt eller potentiellt befinner sig i en motsvarande situation (domstolens dom av den 14 juli 1983 i mål 231/82, Spijker mot kommissionen, REG 1983, s. 2559, punkt 9, domen i det ovannämnda målet Piraiki-Patraiki mot kommissionen, punkt 14, och domen i de ovannämnda förenade målen Van der Kooy m. fl. mot kommissionen, punkt 15).
- 47 Den omständigheten att HLF är en berörd part i den mening som avses i artikel 93.2 i fördraget kan inte ge bolaget talerätt vad gäller det ifrågasatta beslutet.
- 48 I samband med förfarandet i artikel 93 skall skillnad nämligen göras mellan å ena sidan den inledande fasen av granskningen av stöden, vilken anges i artikel 93.3 i fördraget och enbart syftar till att göra det möjligt för kommissionen att bilda sig en första uppfattning om huruvida stödåtgärden helt eller delvis är förenlig med den gemensamma marknaden, och å andra sidan den granskningsfas som anges i artikel 93.2 i fördraget (domstolens dom av den 2 april 1998 i mål C-367/95 P, kommissionen mot Sytraval och Brink's France, REG 1998, s. I-1719, punkt 38). Denna granskningsfas syftar till att säkerställa att de berörda aktörerna får möjlighet att yttra sig och att göra det möjligt för kommissionen att få kunskap om samtliga omständigheter i ärendet (domstolens dom av den 12 juli 1973 i mål 70/72, kommissionen mot Tyskland, REG 1973, s. 813, punkt 19, svensk specialutgåva, volym 2, s. 117, av den 20 mars 1984 i mål 84/82, Tyskland mot kommissionen, REG 1984, s. 1451, punkt 13, svensk specialutgåva, volym 7, s. 565, domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Sytraval och Brink's France, punkt 38 och förstainstansrättens dom av den 15 september 1998 i de förenade målen T-126/96 och T-127/96, BFM och EFIM mot kommissionen, REG 1998, s. II-3437, punkt 45). Detta är skälet till att det endast är i artikel 93.2 i fördraget som det föreskrivs att

kommissionen är skyldig att ge de berörda parterna tillfälle att yttra sig (domarna i de ovannämnda målen Tyskland mot kommissionen, punkt 13, Cook mot kommissionen, punkt 22, och Matra mot kommissionen, punkt 16, samt förstainstansrättens dom av den 16 september 1998 i mål T-188/95, Waterleiding Maatschappij mot kommissionen, REG 1998, s. II-3713, punkt 52).

- 49 En fysisk eller juridisk person kan anses som personligen berörd i sin egenskap av berörd part endast när det gäller ett beslut av kommissionen att inte inleda den granskningsfas som avses i artikel 93.2 i fördraget (domarna i de ovannämnda målen Cook mot kommissionen, punkterna 23—26, Matra mot kommissionen, punkterna 17—20, kommissionen mot Sytraval och Brink's France, punkterna 40 och 41 samt 47 och 48, samt förstainstansrättens dom av den 15 september 1998 i mål T-11/95, BP Chemicals mot kommissionen, REG 1998, s. II-3235, punkterna 88 och 89). I ett sådant fall kan den person som åtnjuter processrättsliga garantier nämligen endast göra dessa gällande om den kan väcka talan mot beslutet vid gemenskapsdomstolarna (domarna i de ovannämnda målen Cook mot kommissionen, punkt 23, Matra mot kommissionen, punkt 17, kommissionen mot Sytraval och Brink's France, punkt 40, och BP Chemicals mot kommissionen, punkt 89). När kommissionen, såsom i det förevarande fallet, har antagit sitt beslut efter utgången av granskningsfasen har däremot de berörda parternas processrättsliga garantier respekterats vilket innebär att de inte längre endast på grund av denna egenskap kan anses personligen berörda av detta beslut.
- 50 Beträffande HLF:s deltagande i förfarandet enligt artikel 93.2 i fördraget är endast denna omständighet inte tillräcklig för att försätta detta bolag i en ställning motsvarande den som gäller för den som det ifrågasatta beslutet är riktat till.
- 51 Av rättspraxis på området för statligt stöd framgår nämligen att deltagande i det ovannämnda förfarandet i förekommande fall endast utgör en av de omständigheter som kan medföra att en fysisk eller juridisk person anses personligen berörd av det beslut som denna person vill ha ogiltigförklarat (se bland annat domen i det ovannämnda målet Cofaz m. fl. mot kommissionen, punkt 25, och förstainstansrättens beslut av den 18 februari 1998 i mål T-189/97, Comité d'entreprise de la société française de production m. fl. mot kommissionen, REG 1998, s. II-335, punkt 44).

- 52 Slutligen kan inte ens den eventuella avsaknaden av rättsmedel i tysk nationell rätt, vilken har gjorts gällande av HLF, föranleda förstainstansrätten att överskrida de gränser för sin behörighet som ställs upp i artikel 173 fjärde stycket i fördraget (domstolens beslut av den 23 november 1995 i mål 10/95 P, Asocarne mot rådet, REG 1995, s. I-4149, punkt 26, och av den 24 april 1996 i mål C-87/95 P, CNPAAP mot rådet, REG 1996, s. I-2003, punkt 38, samt domen i det ovannämnda målet Kahn Scheepvaart mot kommissionen, punkt 50).
- 53 Av dessa överväganden följer att HLF inte har visat att det har vissa utmärkande egenskaper eller att det, förutom dess deltagande i förfarandet enligt artikel 93.2 i fördraget, befinner sig i en faktisk situation som särskiljer bolaget i förhållande till alla andra som potentiellt gynnas av det avskrivningssystem som infördes genom 82f i § EStDV.
- 54 Vid detta förhållande skall talan avvisas så vitt gäller HLF, utan att det är nödvändigt att pröva frågan om bolaget är direkt berört av det ifrågasatta beslutet.

ADL:s talerätt

- 55 Enligt fast rättspraxis gäller att en sammanslutning som har upprättats för att tillvarata en grupp rättssubjekts kollektiva intressen inte kan anses personligen berörd, i den mening som avses i artikel 173 fjärde stycket, av en rättsakt som påverkar denna grupps allmänna intressen (se bland annat beslutet i det ovannämnda målet Greenpeace m. fl. mot kommissionen, punkt 59, bekräftat genom domstolens dom i det ovannämnda målet Greenpeace Council m. fl. mot kommissionen, och domstolens beslut av den 18 december 1997 i mål C-409/96 P, Sveriges Betodlares Centralförening och Henrikson mot kommissionen, REG 1997, s. I-7531, punkt 45).
- 56 Enligt samma rättspraxis gäller att en förening således, förutom då det föreligger särskilda omständigheter såsom den roll föreningen har spelat inom ramen för ett

förfarande som lett till antagandet av ifrågavarande rättsakt, inte kan väcka talan om ogiltigförklaring, då föreningens medlemmar inte kan göra detta var för sig (beslutet i det ovannämnda målet Sveriges Betodlares Centralförening och Henrikson mot kommissionen, punkt 45).

- 57 I förevarande mål har redan konstaterats att HLF, som är medlem i ADL, inte är personligen berört av det ifrågasatta beslutet. Vidare har ADL inte presenterat några som helst uppgifter till stöd för uppfattningen att dess andra medlemmar skulle kunna väcka en talan som kan tas upp till sakprövning. Till följd därav kan ADL inte lagligen anses ha trätt i en eller flera av sina medlemmars ställe (se förstainstansrättens dom av den 6 juli 1995 i de förenade målen T-447/93, T-448/93 och T-449/93, AITEC m. fl. mot kommissionen, REG 1995, s. II-1971, punkt 62).
- 58 Det skall därför undersökas om det föreligger särskilda omständigheter som kan ge ADL talerätt.
- 59 ADL har under åberopande av domarna i de ovannämnda målen Van der Kooy m. fl. mot kommissionen och CIRFS m. fl. mot kommissionen gjort gällande att den har ett eget rättsligt intresse av att kunna föra talan genom att dess ställning som kommissionens samtalspartner påverkas av det ifrågasatta beslutet. Till stöd för detta påstående har ADL åberopat fem omständigheter, nämligen dess egenskap av företrädare för den berörda branschen, dess egenskap av berörd part, att den fått fullmakt från sina medlemmar att försvara deras intressen inom ramen för förfarandet enligt artikel 93.2 i fördraget, dess aktiva deltagande i detta förfarande och dess egenskap av privilegierad samtalspartner i förhållande till den tyska regeringen.
- 60 De första fyra omständigheterna visar endast att ADL har agerat vid kommissionen för att försvara sina medlemmars kollektiva intressen. De utgör således inte något stöd för att ADL har ett eget rättsligt intresse av att föra talan mot det ifrågasatta beslutet.

- 61 Vad gäller ADL:s egenskap av privilegierad samtalspartner i förhållande till den tyska regeringen framgår det av handlingar som ingår i bilaga K 14 att ADL hade inbjudits av transportministeriet att delta i tre sammanträden som syftade till ett informationsutbyte och att, tillsammans med de andra deltagarna, lägga fast en gemensam handlingslinje i förhållande till kommissionen. Deltagandet i sådana sammanträden kan dock inte förläna ADL egenskapen av förhandlare i den mening som avses i domarna i de ovannämnda målen Van der Kooy m. fl. mot kommissionen och CIRFS m. fl. mot kommissionen.
- 62 Till skillnad från sökandesammanslutningen i målet Van der Kooy m. fl. mot kommissionen har ADL nämligen i det förevarande fallet inte förhandlat fram eller undertecknat något avtal genom vilket de av kommissionen ifrågasatta skattebestämmelserna har införts eller giltighetstiden för dessa har förlängts och är inte skyldig att verkställa det ifrågasatta beslutet, att inleda nya förhandlingar eller att ingå ett nytt avtal beträffande dessa bestämmelser.
- 63 Likaså har ADL, till skillnad från sökandesammanslutningen i mål CIRFS m. fl. mot kommissionen, inte spelat någon som helst roll i omstruktureringen av lufttransportsektorn genom att tillsammans med kommissionen förhandla fram införandet, förlängningen och anpassningen av ett regelverk avseende statligt stöd inom denna sektor.
- 64 Vid detta förhållande skall talan även avvisas vad gäller ADL.
- 65 Att uppta ADL:s talan till sakprövning skulle, mot bakgrund av de omständigheter som föreligger i det förevarande fallet där dess medlemmar inte är personligen berörda och där ADL inte har något eget rättsligt intresse att föra talan, få till följd att fysiska och juridiska personer skulle tillåtas att kringgå artikel 173 fjärde stycket i fördraget genom att väcka en kollektiv talan (se domen i det ovannämnda målet AITEC m. fl. mot kommissionen, punkt 60).
- 66 Av vad anförts följer att talan skall avvisas i sin helhet.

Rättegångskostnader

- 67 Enligt artikel 87.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att sökandena skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom sökandena har tappat målet, skall kommissionens yrkande bifallas.

På dessa grunder beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN
(femte avdelningen i utökad sammansättning)

följande dom:

- 1) **Talan avvisas**
- 2) **Sökandena skall ersätta rättegångskostnaderna solidariskt.**

Cooke

García-Valdecasas

Lindh

Pirrung

Vilaras

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 11 februari 1999.

H. Jung

J. D. Cooke

Justitiesekreterare

Ordförande